

## **PROTOKOL O TRVALO UDRŽATEĽNOM CESTOVNOM RUCHU k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát**

### ZMLUVNÉ STRANY TOHTO PROTOKOLU

V SÚLADE so svojimi úlohami vyplývajúcimi z Rámcového dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát (Kyjev, 2003), ďalej len „Karpatský dohovor”, pokračovať v komplexnej politike a spolupráci s cieľom ochrany a trvalo udržateľného rozvoja Karpát;

V SÚLADE so svojimi povinnosťami podľa článku 9 Karpatského dohovoru;

V SÚLADE so svojimi povinnosťami podľa Protokolu o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinej diverzity (Bukurešť, 2008) ku Karpatskému dohovoru;

BERÚC NA VEDOMIE, že všetky zmluvné strany Protokolu sú zmluvné strany Dohovoru o biologickej diverzite (Rio de Janeiro, 1992), ďalej len „CBD”, a PRIPOMÍNAJÚC Memorandum o spolupráci medzi Dohovorom o biologickej diverzite a Alpským dohovorom a Karpatským dohovorom, podpísanými 29. mája 2008 v Bonne, a rozhodnutie č. 11 Druhej konferencie zmluvných strán (COP2) Karpatského dohovoru, ktoré odporúča zvýšiť úsilie o plnenie Programu práce pre oblasť biologickej diverzity horských oblastí CBD;

PRIPOMÍNAJÚC rozhodnutie VII/14 siedmeho stretnutia Konferencie zmluvných strán CBD, ktoré prijalo usmernenia o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a vyzvalo vlády, aby integrovali tieto usmernenia do rozvoja alebo revízie svojich stratégií a plánov pre rozvoj cestovného ruchu;

POUKAZUJÚC na ďalšie významné dohovory a dohody, najmä Európsky dohovor o krajine (Florenca, 2000), Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva (Paríž, 1972), Dohovor o posudzovaní vplyvov na životné prostredie presahujúcich hranice štátov (Espoo, 1991) a Dohovor o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhus, 1998);

UZNÁVAJÚC význam horských oblastí zakotvený v článku 13 (Trvalo udržateľný rozvoj horstiev) Deklarácie z Rio de Janeiro o životnom prostredí a rozvoji („Agenda 21“, Rio de Janeiro, 1992);

PRIPOMÍNAJÚC Program pre ďalšiu implementáciu Deklarácie o životnom prostredí a rozvoji („Agenda 21“, Rio de Janeiro, 1992), implementačný plán Svetového samitu o trvalo udržateľnom rozvoji, a UZNÁVAJÚC výsledky, ktoré dosiahla Komisia pre trvalo udržateľný rozvoj (CSD) v spolupráci so Svetovou organizáciou cestovného ruchu (UNWTO), pri svojom úsilí o podporu rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu;

KEĎŽE jedinečná biologická a kultúrna diverzita a spoločné dedičstvo Karpát sú významné aktíva pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu;

UZNÁVAJÚC rastúci význam cestovného ruchu pre sociálny a hospodársky rozvoj na miestnej, národnej a regionálnej úrovni a skutočnosť, že rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch môže tvoriť príležitosť pre hospodársky rozvoj menej rozvinutých oblastí, ako aj pre diverzifikáciu miestnych ekonomík, a predstavovať významný potenciál pre realizáciu ziskov z hľadiska zachovania biologickej diverzity a trvalo udržateľného využívania jej prvkov;

UZNÁVAJÚC, že Karpaty predstavujú životné prostredie pre miestne komunity, a UZNÁVAJÚC príspevok miestnych komunít k trvalo udržateľnému sociálnemu, kultúrnemu a hospodárskemu rozvoju a k zachovaniu tradičných vedomostí v Karpatoch;

S PRESVEDČENÍM, že úsilie o ochranu, zachovanie a trvalo udržateľné využívanie prírodných a kultúrnych zdrojov Karpát nemôže byť dosiahnuté len jednou krajinou, ale vyžaduje regionálnu spoluprácu, a V SÚLADE s rozhodnutím spolupracovať na rozvoji trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch s cieľom zabezpečiť, aby sa cestovný ruch v Karpatoch rozvíjal v súlade so záujmami ochrany životného prostredia a spájaj sociálno-ekonomické prínosy so zachovaním biologickej a kultúrnej diverzity;

SA DOHODLI TAKTO:

## **KAPITOLA I CIELE, GEOGRAFICKÝ ROZSAH A DEFINÍCIE**

### **Článok 1 Všeobecné ciele a princípy**

1. V súlade s článkom 9 Karpatského dohovoru cieľom Protokolu o trvalo udržateľnom cestovnom ruchu (ďalej uvádzaný ako „protokol“) je podporovať a uľahčovať spoluprácu zmluvných strán pri rozvoji trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch v prospech súčasnej generácie a budúcich generácií s cieľom maximalizovať prínosy cestovného ruchu k biodiverzite, ekosystémom a hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, ako aj prínosy biodiverzity k cestovnému ruchu a hospodárskemu a sociálnemu rozvoju, pri súčasnom zmierňovaní nepriaznivých ekologických, environmentálnych a sociálno-ekonomických vplyvov cestovného ruchu.
2. Na dosiahnutie uvedených cieľov zmluvné strany budú:
  - (a) harmonizovať a koordinovať svoje úsilie pri podporovaní trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch, ktorý bude vzhľadom na výnimočnosť prírody, krajiny a kultúrneho dedičstva Karpát prínosom pre miestne komunity a s týmto cieľom zintenzívňovať vzájomnú spoluprácu,
  - (b) uskutočňovať politiky zamerané na podporu cezhraničnej spolupráce s cieľom uľahčiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu, napr. koordinované alebo spoločné plány starostlivosti o cezhraničné alebo prihraničné chránené oblasti a iné turisticky zaujímavé lokality.
3. Zmluvné strany budú preto navzájom spolupracovať najmä s cieľom:
  - (a) podporiť rozvoj karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch;
  - (b) rozvíjať, podporovať a predávať služby, výrobky a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu;
  - (c) zabezpečiť spoločné normy vysokej kvality trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch;
  - (d) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnych ekonomík v Karpatoch;
  - (e) riadiť cestovný ruch a turistické destinácie v Karpatoch v prospech životného prostredia a trvalo udržateľného miestneho hospodárskeho rozvoja v menej rozvinutých oblastiach;
  - (f) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu

biologickej a krajinnej diverzity Karpát v súlade s cieľmi Európskeho dohovoru o krajine;

- (g) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch;
- (h) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch;
- (i) plánovať trvalo udržateľný rozvoj turistickej dopravy a infraštruktúry v Karpatoch;
- (j) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k zachovaniu a propagácii kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch;
- (k) zvýšiť príspevok cestovného ruchu k vzdelávaniu a informovaniu verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti;
- (l) podporovať cezhraničnú spoluprácu v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch;
- (m) riadiť vplyv cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát;
- (n) riadiť vplyvy cestovného ruchu v Karpatoch na životné prostredie;
- (o) riadiť sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy cestovného ruchu v Karpatoch;
- (p) sledovať efektívnosť politík a stratégií pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

## **Článok 2**

### **Geografický rozsah**

1. Tento protokol sa vzťahuje na karpatský región (ďalej len „Karpaty“), tak ako ho vymedzila konferencia zmluvných strán.
2. Každá zo zmluvných strán môže rozšíriť uplatňovanie tohto protokolu na ďalšie časti svojho územia vyhlásením u depozitára.

## **Článok 3**

### **Definície**

Pre účely tohto protokolu:

- (a) „Protokol o biodiverzite“ je Protokol o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinnej diverzity ku Karpatskému dohovoru, prijatý v Bukurešti 19. júna 2008;
- (b) „Biologická diverzita“ je variabilita medzi živými organizmami a zahŕňa diverzitu v rámci druhu, medzi druhmi, a diverzitu ekosystémov;
- (c) „Prihraničná oblasť“ je oblasť zostávajúca pod jurisdikciou príslušnej zmluvnej strany v blízkosti štátnej hranice s inou zmluvnou stranou, kde činnosti vykonávané na jednej strane štátnej hranice môžu, v závislosti od charakteru predmetnej činnosti, priamo alebo nepriamo a priaznivo alebo nepriaznivo ovplyvniť životné prostredie na druhej strane štátnej hranice;
- (d) „Zachovanie“ je súbor opatrení potrebných na udržanie prírodných biotopov a populácií druhov voľnej žijúcich živočíchov a rastlín v priaznivom stave;
- (e) „konferencia zmluvných strán“ je Konferencia zmluvných strán Karpatského dohovoru.
- (f) „Karpatský dohovor“ je Dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát prijatý v Kyjeve 22. mája 2003;

- (g) „Ohrozené druhy" sú druhy, ktorým hrozí vyhynutie v celej oblasti výskytu alebo v jej významnej časti;
- (h) „Invázne cudzorodé druhy" sú nepôvodné druhy, zavedené zámerne alebo neúmyselne mimo ich prirodzených biotopov, kde sa uchytili, rozmnožili a rozšírili spôsobom, ktorý spôsobuje škody v ich novom prostredí;
- (i) „Krajina" je oblasť vnímaná ľuďmi, ktorej charakter je výsledkom akcií a interakcií prírodných a/alebo ľudských faktorov;
- (j) „Krajinná diverzita" je rôznorodosť krajinných typov;
- (k) „Pôvodné druhy" sú pôvodné druhy daného regiónu alebo ekosystému;
- (l) „Prírodný biotop" je suchozemská alebo vodná oblasť charakteristická geografickými, abiotickými a biotickými danosťami, v ktorej sa druh alebo populácia prirodzene vyskytuje;
- (m) „Pozorovateľ" je pozorovateľ definovaný v článku 14 (5) Karpatského dohovoru<sup>1</sup>;
- (n) „Zmluvná strana" je zmluvná strana tohto protokolu;
- (o) „Zainteresovaná verejnosť" je verejnosť skutočne alebo pravdepodobne ovplyvnená, alebo so záujmom na rozvoji cestovného ruchu a príslušnom procese rozhodovania; táto definícia zahŕňa aj nepôvodných obyvateľov a miestne komunity; pre účely tejto definície verejnosť so záujmom bude zahŕňať aj mimovládne organizácie, ktoré podporujú ľubovoľný aspekt trvalo udržateľného rozvoja a splňajú požiadavky národnej legislatívy;
- (p) „Chránená oblasť" je geograficky definovaná oblasť, ktorá je ustanovená alebo regulovaná a spravovaná s cieľom dosiahnuť špecifické ciele ochrany;
- (q) „Obnovenie" je návrat ekosystému alebo biotopu do svojej pôvodnej komunitnej štruktúry, prirodzeného zloženia druhov a prirodzených funkcií;
- (r) „Pomocný orgán" je pomocný organ ustanovený v súlade s článkom 14 (2)(e) Karpatského dohovoru<sup>2</sup>. Pomocnými orgánmi môžu byť aj tematické pracovné skupiny alebo výbory;
- (s) „Trvalo udržateľný rozvoj" je rozvoj, ktorý napĺňa potreby súčasnej generácie bez ohrozenia možnosti budúcich generácií napĺňať svoje vlastné potreby;
- (t) „Trvalo udržateľný cestovný ruch" je cestovný ruch, ktorý zabezpečuje trvalo udržateľné využívanie environmentálnych zdrojov, predchádza vzniku hrozieb pre biologickú a krajinnú diverzitu, od ktorej je vnútorne závislý, a minimalizuje nepriaznivé environmentálne, ekologické, kultúrne a sociálne vplyvy; poskytuje príležitosť pre vzdelávanie zvyšujúce poznanie a rešpektovanie prírodných ekosystémov a biologických zdrojov; rešpektuje sociálno-kultúrnu autentickosť hostiteľských komunít, pričom zachováva nimi vytvorené a živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty, prispieva k pochopeniu a tolerancii medzi kultúrami, prispieva k zabezpečeniu životaschopných, dlhodobých ekonomických činností, poskytuje sociálno-ekonomické výhody všetkým zainteresovaným, ktoré sú spravodlivo rozdelené vrátane stabilných pracovných a zárobkových príležitostí a sociálnych služieb pre hostiteľské komunity, čím prispieva k zmierňovaniu chudoby;
- (u) „Trvalo udržateľné využívanie" znamená využívanie zložiek biodiverzity spôsobom a v miere, ktoré nevedú k dlhodobému úpadku biologickej diverzity, čím sa zabezpečí potenciál biologickej diverzity plniť potreby a želania súčasných i budúcich generácií;
- (v) „Cezhraničná chránená oblasť" je oblasť zložená z dvoch alebo viacerých chránených oblastí nachádzajúcich sa na území dvoch alebo viacerých zmluvných strán v blízkosti štátnej hranice, pričom každá z týchto oblastí zostáva pod jurisdikciou príslušnej zmluvnej strany.

## **KAPITOLA II VŠEOBECNÉ POVINNOSTI**

### **Článok 4**

#### **Harmonizácia politík zameraných na plánovanie, rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán vypracuje a bude uskutočňovať na svojom území politiky a stratégie zamerané na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu a jeho manažment a monitorovanie v Karpatoch, pričom vezme do úvahy politiky a stratégie vypracované a uskutočňované inými zmluvnými stranami.
2. Zmluvné strany vezmú do úvahy a budú používať medzinárodne používané nástroje a metódy pre plánovanie, rozvoj a manažment cestovného ruchu, najmä v zraniteľných oblastiach obmedzených na ekonomické využitie, a zosúladia existujúce národné plánovacie nástroje a rámce.
3. Zmluvné strany zabezpečia výmenu informácií medzi vládnymi inštitúciami na všetkých úrovniach a u všetkých zainteresovaných o najlepšej praxi pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu a manažment vrátane informácií o plánoch, normách, legislatíve a presadzovaní, ako aj výmenu skúseností získaných pri uplatňovaní týchto princípov.

### **Článok 5**

#### **Začlenenie cieľov trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch do sektorových politík**

1. Zmluvné strany vezmú do úvahy ciele tohto protokolu vo svojich ďalších politikách, najmä v oblasti územného plánovania a manažmentu zdrojov krajiny, zachovania biologickej a krajinej diverzity, manažmentu vôd a povodí riek, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, dopravy a infraštruktúry, priemyslu a energetiky.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri začleňovaní princípov trvalo udržateľného cestovného ruchu do ďalších sektorových politík, vytvorených na regionálnej alebo globálnej úrovni, ktoré môžu byť prínosom alebo by mohli ovplyvniť zachovanie a trvalo udržateľné využívanie biologickej a krajinej diverzity v Karpatoch.

### **Článok 6**

#### **Účast' regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných**

1. Každá zo zmluvných strán prijme vo svojom existujúcom inštitucionálnom rámci opatrenia s cieľom zabezpečiť účasť príslušných inštitúcií, regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných na príprave a uskutočňovaní politík a výsledných opatrení potrebných pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.
2. Každá zo zmluvných strán prijme vo svojom existujúcom inštitucionálnom rámci opatrenia s cieľom uľahčiť koordináciu a spoluprácu medzi inštitúciami, orgánmi a ostatnými zainteresovanými uvedenými v odseku 1, aby podporila spoločnú zodpovednosť a zvýšila synergiu.

## **Článok 7**

### **Medzinárodná spolupráca**

1. Zmluvné strany budú podporovať aktívnu spoluprácu medzi príslušnými inštitúciami a organizáciami na medzinárodnej úrovni so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch.
2. Zmluvné strany budú uľahčovať spoluprácu s cieľom zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi na medzinárodnej úrovni a hľadať riešenia pre spoločné problémy na najvhodnejšej úrovni.

## **KAPITOLA III**

### **ŠPECIFICKÉ OPATRENIA**

## **Článok 8**

### **Propagácia karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch**

1. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať karpatský región ako destináciu pre trvalo udržateľný cestovný ruch na základe jedinečného spoločného prírodného, kultúrneho, tradičného a historického dedičstva Karpát.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať v oblasti marketingu a propagácie karpatského regiónu ako destinácie pre trvalo udržateľný cestovný ruch, najmä prostredníctvom stimulovania, spoločného uskutočňovania a podporovania projektov a iniciatív zameraných na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré vychádzajú z uvedených hodnôt a propagujú ich.

## **Článok 9**

### **Rozvoj, propagácia a predaj výrobkov, služieb a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu**

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom vyvíjať a propagovať výrobky, služby a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu, predovšetkým tie, ktoré vychádzajú zo spoločného prírodného, kultúrneho, tradičného a historického dedičstva Karpát, a podporovať ich predaj na domácich a zahraničných trhoch.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať s cieľom identifikovať špecifické konkurenčné výhody karpatského regiónu pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu pred ostatnými európskymi horskými regiónmi, ktoré by mohli zabezpečiť jedinečnú predajnú ponuku výrobkov, služieb a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu na európskych a svetových turistických trhoch.
3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji spoločných služieb, výrobkov a balíkov trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu a v tejto súvislosti uľahčovať spoluprácu príslušných zainteresovaných strán pôsobiacich v karpatskom regióne vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiacich v sektore cestovného ruchu.
4. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji a zavádzaní spoločných karpatských regionálnych turistických značiek.

5. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji a zavádzaní spoločných reklamných stratégií a marketingových schém pre spoločné výrobky, služby a balíky trvalo udržateľného karpatského regionálneho cestovného ruchu.

## **Článok 10**

### **Zabezpečenie spoločných noriem vysokej kvality trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť normy kvality pre trvalo udržateľný cestovný ruch v Karpatoch.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločných noriem kvality cestovného ruchu v Karpatoch, pokiaľ ide o ubytovanie, zariadenia, služby a starostlivosť o zákazníka s ohľadom na medzinárodné a európske štandardy.
3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločného systému certifikácie kvality cestovného ruchu v Karpatoch pri posudzovaní medzinárodných a regionálnych značiek kvality a systémov ich udeľovania alebo prijímania existujúcich systémov certifikácie.
4. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vývoji, podporovaní a uplatňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického prieskumu kvality výrobkov a služieb cestovného ruchu v celom karpatskom regióne, monitorovaní spokojnosti návštevníkov a skúseností získaných v turistických destináciách vrátane zvyšovania informovanosti návštevníkov o otázkach trvalej udržateľnosti a prehlbovania ich vedomostí a úcty k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu Karpát;
5. Zmluvné strany budú stimulovať a podporovať výmenu skúseností a šírenie príkladov správnej praxe pri zavádzaní a udržiavaní noriem kvality v službách cestovného ruchu.
6. Zmluvné strany budú stimulovať a podporovať rozvoj a uskutočňovanie spoločných akčných plánov zameraných na kvalitatívne zlepšenie v sektore služieb trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.

## **Článok 11**

### **Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnej ekonomiky v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať, propagovať a podporovať synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a miestnym hospodárskym rozvojom v Karpatoch.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri tvorbe, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky v oblasti propagácie, označovania a certifikácie miestnych výrobkov a sietí miestnych výrobcov, najmä tradičného umenia a tradičných remesiel, a miestnych výrobkov vrátane poľnohospodárskych výrobkov využívajúcich chov miestnych druhov domácich zvierat a pestovanie rastlinných druhov.
3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť a propagovať iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré podporujú rozvoj miestnej ekonomiky a využívajú miestny potenciál prostredníctvom zvýšeného využívania miestnych výrobkov a schopností, ako aj pracovných príležitostí pre miestnu pracovnú silu. Prioritou by mali byť iniciatívy a projekty, ktoré:

- (a) prispievajú k zabezpečeniu dlhodobej udržateľnosti ekonomických činností cestovného ruchu;
  - (b) posilňujú existujúcu jedinečnú predajnú ponuku konkrétnej destinácie cestovného ruchu;
  - (c) podporujú inováciu a diverzitu v cestovnom ruchu a prinášajú pridanú hodnotu existujúcej miestnej turistickej ponuke konkrétnej turistickej destinácie, a to aj vytváraním nových miestnych a regionálnych turistických produktov;
  - (d) prispievajú k diverzifikácii ponúk cestovného ruchu s cieľom znížiť nepriaznivé vplyvy sezónnosti cestovného ruchu vytvorením dostatočného dopytu po službách cestovného ruchu a miestnej zamestnanosti aj mimo sezóny;
  - (e) prispievajú k diverzifikácii miestnych ekonomických činností presahujúcich rámec cestovného ruchu s cieľom znížiť závislosť miestnej ekonomiky na cestovnom ruchu podľa možností (podmienok);
  - (f) obohacujú a dopĺňajú existujúce miestne ponuky cestovného ruchu a konkrétnu turistickú destináciu namiesto toho, aby konkurovali už existujúcim podnikom.
4. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom podporiť rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v menej citlivých a menej rozvinutých oblastiach definovaných v odseku 2, aby podporila trvalo udržateľný hospodársky rozvoj menej rozvinutých miestnych komunít, zmiernila negatívne migračné a vyludňovacie trendy, prispela k zmierňovaniu chudoby a umožnila spravodlivejšie využívanie ziskov a príjmov zo sektora turistických služieb všetkými obcami karpatského regiónu.
  5. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom vytvoriť kapacity miestnych komunít pre prípravu návrhov projektov v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu a ich schopnosť získať prostriedky potrebné na ich realizáciu.

## **Článok 12**

### **Manažment cestovného ruchu v Karpatoch v prospech životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja miestnej ekonomiky**

1. Zmluvné strany budú v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru navzájom spolupracovať pri tvorbe, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania cestovného ruchu v karpatskom regióne.
2. Aby sa zmiernili dosahy cestovného ruchu na krehké horské ekosystémy Karpát a aby sa zabezpečilo rovnomernejšie rozdelenie cestovného ruchu v karpatskom regióne, každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom rozptýliť, presmerovať a odkloniť časť cestovného ruchu zo súčasných hlavných turistických destinácií a citlivých území, napr. chránených oblastí, do oblastí, ktoré sú environmentálne menej citlivé, menej rozvinuté a menej preskúmané cestovným ruchom, ale ktoré majú dostatočný potenciál, aby pohltili časť cestovného ruchu.

## **Článok 13**

### **Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinej diverzity Karpát**

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať časť príjmov z cestovného ruchu na podporu zachovania a trvalo udržateľného využívania biologickej a krajinej diverzity Karpát, najmä na vytváranie, riadenie a

udržiavanie chránených oblastí.

2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinskej diverzity Karpát.

#### **Článok 14**

##### **Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať a podporiť synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a trvalo udržateľným poľnohospodárstvom v Karpatoch, a v tejto súvislosti bude uľahčovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi, inštitúciami a príslušnými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiacich v sektore cestovného ruchu.
2. Každá zo zmluvných strán v súlade s článkom 7 a článkom 11 Karpatského dohovoru prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť a propagovať iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré poskytujú zdravé ekonomické stimuly pre zachovanie udržateľného využívania poľnohospodárskej pôdy tradične obrábanej v Karpatoch a pre výrobu, označovanie a certifikáciu miestnych výrobkov používajúcich miestne poľnohospodárske produkty, chov miestnych domácich zvierat a pestovanie rastlinných druhov.
3. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu v Karpatoch.

#### **Článok 15**

##### **Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán, berúc do úvahy mnohoraké funkcie lesov, prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom preskúmať a podporovať synergie medzi trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu a trvalo udržateľným lesným hospodárstvom v Karpatoch, a v tejto súvislosti bude uľahčovať spoluprácu medzi príslušnými orgánmi, inštitúciami, lesnými správami a príslušnými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiacich v sektore cestovného ruchu.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa príspevku a prínosov trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch.

#### **Článok 16**

##### **Plánovanie trvalo udržateľného rozvoja turistickej dopravy a infraštruktúry v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán, v súlade s článkom 8 (1) Karpatského dohovoru, ako aj v súlade s článkom 5, článkom 8, článkom 9 a článkom 12 Protokolu o biodiverzite bude uskutočňovať politiky plánovania trvalo udržateľnej turistickej dopravy v Karpatoch, ktoré

budú brať do úvahy špecifiká horského prostredia.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 8 (2) Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť trvalo udržateľné systémy dopravy vo svojich prihraničných oblastiach v Karpatoch, aby poskytl prínosy mobility a prístupu miestnym obyvateľom a turistom, uľahčili trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach a posilnili interakciu a spoluprácu medzi miestnymi komunitami žijúcimi v prihraničných oblastiach.
3. Zmluvné strany v súlade s článkom 8 (3) Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť modely ekologickej turistickej dopravy v environmentálne citlivých oblastiach Karpát.
4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom propagovať a podporiť projekty rozvoja trvalo udržateľnej dopravnej siete, ktoré zlepšia prístup k turistickým destináciám a rezortom v Karpatoch prostredníctvom verejnej dopravy a bude povzbudzovať turistov, aby využívali tieto služby.
5. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom znížiť závislosť na motorových vozidlách v turistických destináciách a rezortoch v Karpatoch a v ich blízkosti.
6. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť revitalizáciu a modernizáciu existujúcej turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry namiesto toho, aby budovala v Karpatoch novú infraštruktúru.
7. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri výmene informácií a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa trvalo udržateľného rozvoja turistickej dopravy a infraštruktúry v Karpatoch.

## **Článok 17**

### **Zvýšenie príspevku cestovného ruchu k zachovaniu a propagácii kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí pre miestne komunity v Karpatoch**

1. Zmluvné strany v súlade s článkom 11 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať s cieľom vytvoriť, prijať a uplatňovať spoločné princípy trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, podporovať zachovanie a propagáciu kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít, zvýšiť a rešpektovať ich sociálno-kultúrnu autenticitu v Karpatoch, a zachovať nimi vybudované, živé kultúrne dedičstvo a tradičné hodnoty.
2. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať a podporovať rozvoj činností trvalo udržateľného cestovného ruchu, ktoré podporujú zachovanie a propagáciu kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch, najmä iniciatívy a projekty zamerané na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch, ktoré poskytujú zdravé ekonomické stimuly pre zachovanie tradičnej architektúry, chovu miestnych domácich zvierat a pestovania rastlinných druhov, ako aj pre pokračovanie tradičných spôsobov obrábania pôdy, výroby a predaja miestnych výrobkov, umeleckých výrobkov a ručne vyrobených predmetov.
3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom podporiť použitie časti príjmov z cestovného ruchu na podporu zachovania a propagácie kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch, najmä na zachovanie a revitalizáciu tradičnej architektúry, tradičných remesiel, tradičných spôsobov obrábania pôdy, chovu miestnych domácich zvierat a pestovania rastlinných druhov.

**Článok 18**  
**Zvýšenie príspevku cestovného ruchu**  
**k vzdelávaniu a informovaniu verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti**

1. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia s cieľom propagovať a podporovať iniciatívy a projekty zamerané na zvyšovanie informovanosti o otázkach trvalej udržateľnosti súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu v Karpatoch.
2. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vytváraní spoločných programov environmentálneho vzdelávania, interpretácie prírody a kultúrneho dedičstva Karpát a iných programov zvyšujúcich informovanosť, súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu v Karpatoch, s cieľom:
  - (a) zvýšiť informovanosť miestnych komún, prevádzkovateľov cestovného ruchu a poskytovateľov služieb pre turistov a širokej verejnosti o otázkach trvalej udržateľnosti v Karpatoch;
  - (b) prehľbiť vedomosti o prírodných ekosystémoch a biologických zdrojoch Karpát, ako aj úctu k nim;
  - (c) zvýšiť profil zachovania biologickej a krajinnej diverzity na národnej a miestnej úrovni;
  - (d) prehľbiť vedomosti o kultúrnom dedičstve a tradičných vedomostiach miestnych komún v Karpatoch, ako aj úctu k nim;
  - (e) propagovať činnosti trvalo udržateľného cestovného ruchu a vhodné správanie turistov s cieľom minimalizovať ich negatívne dosahy, napr. vytvorením spoločného „Karpatského kódexu dobrej praxe v trvalo udržateľnom cestovnom ruchu“;
  - (f) propagovať pozitívne účinky trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch.

**Článok 19**  
**Informácie a výmena skúseností, budovanie kapacít**  
**pre rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri výmene informácií a skúseností a šírení príkladov správnej praxe, týkajúcich sa rozvoja a manažmentu trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.
2. Zmluvné strany budú uľahčovať medzinárodnú spoluprácu medzi vedeckými inštitúciami so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu a manažment v Karpatoch, najmä pri harmonizácii monitorovacích systémov, poskytovaní a harmonizácii databáz a uskutočňovaní spoločných výskumných programov a projektov v Karpatoch.
3. Zmluvné strany zabezpečia, aby sa národné výsledky výskumu a monitorovania, ktoré prispievajú k dosiahnutiu cieľov tohto protokolu, integrovali do spoločného systému stáleho pozorovania a poskytovania informácií a sprístupnili verejnosti v existujúcom inštitucionálnom rámci.
4. Zmluvné strany budú uľahčovať prenos a asimiláciu ekologických, spoločensky prijateľných a vhodných technológií a know-how pre plánovanie, rozvoj a manažment trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch.
5. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať pri vytváraní spoločných vzdelávacích

programov v oblastiach súvisiacich s rozvojom a manažmentom trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch a budú povzbudzovať a podporovať rozvoj sietí odborníkov pre výmenu súvisiacich odborných poznatkov, schopností a informácií.

6. Zmluvné strany budú navzájom spolupracovať na rozvoji a posilňovaní ľudských zdrojov a inštitucionálnych kapacít, ktoré sú považované za prvky prispievajúce k dosiahnutiu cieľov tohto protokolu.

## **Článok 20**

### **Podpora cezhraničnej spolupráce v oblasti trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Zmluvné strany v súlade s článkom 9 (2) Karpatského dohovoru budú uskutočňovať politiky zamerané na podporu cezhraničnej spolupráce, aby uľahčili trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach Karpát.
2. Každá zo zmluvných strán vypracuje a uskutoční plány manažmentu s cieľom podporiť trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v prihraničných oblastiach Karpát.
3. Zmluvné strany v súlade s článkom 9 (2) Karpatského dohovoru prijímú opatrenia s cieľom koordinovať plány manažmentu súvisiace s trvalo udržateľným rozvojom cestovného ruchu alebo vypracovať spoločné plány manažmentu pre svoje prihraničné oblasti v Karpatoch so susednou zmluvnou stranou alebo susednými zmluvnými stranami, najmä pre cezhraničné alebo prihraničné chránené oblasti, alebo iné lokality turistického záujmu.

## **Článok 21**

### **Manažment dopadov cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát**

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých alebo dlhodobých vplyvov vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a športových činností, ktoré môžu mať negatívny dopad na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.
2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať pri formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania dopadov súčasného aj plánovaného rozvoja cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, najmä pokiaľ ide o:
  - (a) ochranu, udržiavanie, obnovu a trvalo udržateľné využívanie ohrozených prírodných a poloprírodných pôvodných biotopov Karpát uvedených v Karpatskom červenom zozname biotopov v zmysle článku 8 (1) Protokolu o biodiverzite;
  - (b) integritu, kontinuitu, spojitosť a udržiavanie chránených oblastí a iných oblastí, ktoré sú dôležité pre biologickú a krajinnú diverzitu Karpát a pre súdržnosť ekologickej siete v Karpatoch v zmysle článku 9 Protokolu o biodiverzite;
  - (c) zachovanie ohrozených pôvodných rastlinných a živočíšnych druhov Karpát uvedených v Karpatskom červenom zozname druhov v zmysle článku 12 (1)

Protokolu o biodiverzite;

- (d) ochranu pred zavlečením alebo vypúšťaním invázných nepôvodných druhov a/alebo geneticky modifikovaných organizmov, ktoré môžu mať nepriaznivý vplyv na životné prostredie, čo môže ovplyvniť biologickú diverzitu, ekosystémy, biotopy alebo druhy Karpát v zmysle článku 13 (1) Protokolu o biodiverzite.
3. Každá zo zmluvných strán určí podmienky a kritériá vrátane príslušných nápravných a kompenzačných opatrení, na ktorých základe môžu byť povolené politiky, projekty a činnosti týkajúce sa rozvoja cestovného ruchu s možnými škodlivými vplyvmi na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát.
4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť, a v prípade potreby kompenzovať možné negatívne dosahy cestovného ruchu na biologickú a krajinnú diverzitu Karpát.

## **Článok 22**

### **Manažment environmentálnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých alebo dlhodobých vplyvov, vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a športových činností, ktoré môžu mať negatívny dopad na životné prostredie Karpát. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.
2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania environmentálnych dopadov súčasného aj plánovaného nového rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, najmä pokiaľ ide o využívanie prírodných zdrojov, napr. pôdy, vody, lesov, energie; ako aj pokiaľ ide o otázky manažmentu znečistenia vody a ovzdušia odpadmi.
3. Každá zo zmluvných strán určí podmienky a kritériá vrátane príslušných nápravných a kompenzačných opatrení, na ktorých základe môžu byť povolené politiky, projekty a činnosti týkajúce sa rozvoja cestovného ruchu s možnými škodlivými vplyvmi na životné prostredie Karpát.
4. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť, a v prípade potreby kompenzovať možné negatívne environmentálne dopady cestovného ruchu v Karpatoch.

## **Článok 23**

### **Manažment sociálno-ekonomických a kultúrnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Zmluvné strany budú uplatňovať princípy predbežnej opatrnosti a prevencie prostredníctvom posudzovania a zohľadňovania možných priamych alebo nepriamych, krátkodobých, alebo dlhodobých vplyvov vrátane kumulatívnych účinkov projektov rozvoja turistickej, rekreačnej a športovej infraštruktúry, ako aj turistických, rekreačných a

športových činností, ktoré môžu mať negatívne sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy v Karpatoch. V tejto súvislosti zmluvné strany vykonajú vhodné posúdenie možných negatívnych dopadov projektov, plánov a činností týkajúcich sa rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch vrátane cezhraničných dopadov.

2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania a posudzovania sociálno-ekonomických a kultúrnych dopadov cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni.
3. Každá zo zmluvných strán prijme na svojom národnom území opatrenia s cieľom odvrátiť, zmierniť a v prípade potreby kompenzovať možné sociálno-ekonomické a kultúrne dosahy cestovného ruchu v Karpatoch.

## **Článok 24**

### **Monitorovanie účinnosti politík a stratégií pre rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch**

1. Každá zo zmluvných strán bude monitorovať účinnosť politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch, uskutočňovaných na národnej, regionálnej a miestnej úrovni.
2. Zmluvné strany v súlade s článkom 12 Karpatského dohovoru budú navzájom spolupracovať na formulovaní, prijímaní a uskutočňovaní spoločnej karpatskej politiky trvalého a systematického monitorovania, ktorá bude uplatňovaná na regionálnej, národnej a miestnej úrovni, účinkov politík a stratégií uskutočňovaných s cieľom rozvoja trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch, prostredníctvom definovania a uplatňovania spoločne dohodnutého súboru ukazovateľov, pričom sa budú brať do úvahy, posudzovať a merať najmä:
  - (a) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k zachovaniu a trvalo udržateľnému využívaniu biologickej a krajinej diverzity Karpát v súlade s článkom 4 Karpatského dohovoru a Protokolom o zachovaní a trvalo udržateľnom využívaní biologickej a krajinej diverzity (Bukurešť, 2008) Karpatského dohovoru;
  - (b) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k ochrane a trvalo udržateľnému využívaniu vodných zdrojov Karpát v súlade s článkom 6 Karpatského dohovoru;
  - (c) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k trvalo udržateľnému poľnohospodárstvu, najmä k zachovaniu manažmentu poľnohospodárskej pôdy tradične obrábanej v Karpatoch udržateľným spôsobom v súlade s článkom 7 Karpatského dohovoru;
  - (d) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu v Karpatoch v súlade s článkom 7 Karpatského dohovoru;
  - (e) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k rozvoju trvalo udržateľnej dopravy a infraštruktúry v súlade s článkom 8 Karpatského dohovoru;
  - (f) príspevok politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch k zachovaniu a rozvoju kultúrneho dedičstva a tradičných vedomostí miestnych komunít v Karpatoch v súlade s článkom 11 Karpatského

- dohovoru;
- (g) účinnosť politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri zdokonaľovaní manažmentu environmentálnych dopadov v Karpatoch;
  - (h) účinnosť politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri zdokonaľovaní manažmentu sociálnych a kultúrnych dopadov v Karpatoch;
  - (i) účinnosť politík a stratégií pri zvyšovaní noriem kvality v sektore cestovného ruchu v Karpatoch;
  - (j) účinnosť politík a stratégií zameraných na rozvoj trvalo udržateľného cestovného ruchu v Karpatoch pri tvorbe príjmov a pracovných miest z cestovného ruchu v Karpatoch v krátkom a dlhom období;
  - (k) časť príjmov z cestovného ruchu, ktorá zostáva v miestnych komunitách, a celkový príspevok cestovného ruchu k trvalo udržateľnému rozvoju miestnej ekonomiky a blahobytu miestneho obyvateľstva v Karpatoch.

## **Článok 25**

### **Spoločné programy a projekty**

1. Každá zo zmluvných strán sa bude zúčastňovať podľa svojich potrieb a možností na spoločných programoch a projektoch týkajúcich sa činností uvedených v článku 1 (2) a (3), ktoré zmluvné strany spoločne vykonávajú v Karpatoch.

## **KAPITOLA IV**

### **IMPLEMENTÁCIA, MONITOROVANIE A HODNOTENIE**

## **Článok 26**

### **Usmernenie CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu**

1. S cieľom ekologického, ekonomického a sociálne udržateľného plánovania, rozvoja a riadenia činností cestovného ruchu v Karpatoch zmluvné strany budú podporovať začlenenie usmernení CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu do prípravy alebo revízie svojich stratégií a plánov pre rozvoj cestovného ruchu v Karpatoch a iných súvisiacich sektorových stratégií na príslušných úrovniach po konzultácii so všetkými zainteresovanými vrátane prevádzkovateľov cestovného ruchu a ostatných subjektov pôsobiacich v sektore cestovného ruchu.
2. Zmluvné strany zväžia možnosť vytvorenia systémov monitorovania a podávania správ na základe ukazovateľov uvedených v usmerneniach CBD o biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a v Súbore ukazovateľov UNWTO, aby mohli posúdiť použiteľnosť a stav implementácie týchto usmernení v karpatskom regióne.
3. Zmluvné strany Karpatského dohovoru sa budú usilovať o vytvorenie synergií pri plnení iných dvojstranných a viacstranných zmlúv, ktoré sú dôležité z hľadiska usmernení CBD o Biodiverzite a rozvoji cestovného ruchu a pre plnenie tohto protokolu v Karpatoch, okrem iného Aarhuského dohovoru, Ramsarského dohovoru, Dohovoru o ochrane migrujúcich druhov, Dohovoru o svetovom dedičstve, Rámcového dohovoru OSN o boji proti zmene klímy, Európskeho dohovoru o krajine a i.

## **Článok 27**

### **Implementácia**

1. Každá zo zmluvných strán vykoná potrebné právne a administratívne opatrenia pre zabezpečenie implementácie ustanovení tohto protokolu a bude monitorovať účinnosť týchto opatrení.
2. Každá zo zmluvných strán preskúma možnosti podporovania implementácie ustanovení tohto protokolu prostredníctvom finančných opatrení.
3. Konferencia zmluvných strán vypracuje a prijme Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu v Karpatoch, ktorá bude sprevádzať implementáciu tohto protokolu.

## **Článok 28**

### **Vzdelávanie, informácie a osвета**

1. Zmluvné strany budú podporovať vzdelávanie, informovanie a zvyšovanie informovanosti verejnosti o cieľoch, opatreniach a implementácii tohto protokolu.
2. Zmluvné strany zabezpečia prístup verejnosti k informáciám súvisiacim s implementáciou tohto protokolu.

## **Článok 29**

### **Stretnutie zmluvných strán**

1. Konferencia zmluvných strán Karpatského dohovoru bude slúžiť ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu.
2. Zmluvné strany Karpatského dohovoru, ktoré nie sú zmluvnými stranami tohto protokolu, sa môžu zúčastniť ako pozorovatelia na konferencii zmluvných strán, slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu. Pokiaľ konferencia zmluvných strán slúži ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu, rozhodnutia podľa tohto protokolu budú prijímané len tými zmluvnými stranami, ktoré sú zmluvnými stranami tohto protokolu.
3. Pokiaľ konferencia zmluvných strán slúži ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu, ľubovoľný člen byra konferencie zmluvných strán zastupujúci zmluvnú stranu Karpatského dohovoru, ale v tom istom čase nie je zmluvnou stranou tohto protokolu, bude nahradený členom, ktorý bude zvolený spomedzi zmluvných strán tohto protokolu zmluvnými stranami tohto protokolu.
4. Rokovací poriadok konferencie zmluvných strán bude platiť primerane aj pre stretnutie zmluvných strán, ak konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu nerozhodne inak na základe konsenzu.
5. Prvé stretnutie Konferencie zmluvných strán slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu zvolá sekretariát spolu s prvým stretnutím konferencie zmluvných strán, ktoré je naplánované po dátume nadobudnutia platnosti tohto protokolu. Ďalšie riadne stretnutia konferencie zmluvných strán slúžiacej ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu sa uskutoční spolu s riadnymi stretnutiami konferencie zmluvných strán, ak konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu nerozhodne inak.
6. Konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu prijme v rámci svojho poverenia rozhodnutia, ktoré sú potrebné pre podporu jeho efektívnej implementácie. Bude plniť funkcie, ktoré jej zveruje tento protokol, a:

- (a) predloží odporúčania o všetkých záležitostiach, ktoré sú potrebné pre implementáciu tohto protokolu;
- (b) zriadi pomocné orgány, ktoré považuje za potrebné pre implementáciu tohto protokolu;
- (c) posúdi a v prípade potreby schváli zmeny a doplnenia tohto protokolu, ktoré považuje za potrebné pre implementáciu tohto protokolu; a
- (d) bude vykonávať ďalšie funkcie, ktoré sú potrebné pre implementáciu tohto protokolu.

### **Článok 30** **Sekretariát**

1. Sekretariát zriadený článkom 15 Karpatského dohovoru bude slúžiť ako sekretariát tohto protokolu.
2. Na tento článok sa bude primerane vzťahovať článok 15 (2) Karpatského dohovoru o funkciách sekretariátu.

### **Článok 31** **Pomocné orgány**

1. Ktorýkoľvek pomocný orgán ustanovený Karpatským dohovorom alebo v rámci Karpatského dohovoru môže na základe rozhodnutia Konferencie zmluvných strán slúžiacej na stretnutie zmluvných strán tohto protokolu plniť úlohy tohto protokolu. V takom prípade zasadnutie zmluvných strán špecifikuje, ktoré funkcie bude tento orgán vykonávať.
2. Zmluvné strany Karpatského dohovoru, ktoré nie sú zmluvnými stranami tohto protokolu, sa môžu zúčastňovať na zasadnutiach ktoréhokoľvek pomocného orgánu ako pozorovatelia. Keď pomocný orgán Karpatského dohovoru slúži ako pomocný orgán tohto protokolu, rozhodnutia v rámci tohto protokolu budú prijímané len zmluvnými stranami tohto protokolu.
3. Keď pomocný orgán Karpatského dohovoru vykonáva svoje funkcie vo veciach týkajúcich sa tohto protokolu, ktorýkoľvek člen úradu tohto pomocného orgánu zastupujúci zmluvnú stranu Karpatského dohovoru, ktorá v tom čase nie je zmluvnou stranou protokolu, bude nahradený členom zvoleným zmluvnými stranami tohto protokolu spomedzi zástupcov zmluvných strán tohto protokolu.
4. Na účasť pozorovateľov na práci pomocných orgánov plniacich úlohy tohto protokolu sa bude primerane vzťahovať Rokovací poriadok Konferencie zmluvných strán Karpatského dohovoru.

### **Článok 32** **Monitorovanie plnenia povinností**

1. Zmluvné strany budú pravidelne predkladať konferencii zmluvných strán správy o opatreniach týkajúcich sa tohto protokolu a výsledkoch prijatých opatrení. konferencia zmluvných strán určí intervaly a formát, v ktorom musia byť tieto správy predkladané.
2. Pozorovatelia môžu predkladať akékoľvek informácie alebo správy o implementácii a dodržiavaní ustanovení tohto protokolu Konferencii zmluvných strán a/alebo Výboru pre implementáciu Karpatského dohovoru (ďalej len „implementačný výbor“).
3. Implementačný výbor bude zhromažďovať, hodnotiť a analyzovať informácie, ktoré sú

dôležité pre implementáciu tohto protokolu, a monitorovať dodržiavanie ustanovení tohto protokolu zmluvnými stranami.

4. Implementačný výbor predloží konferencii zmluvných strán odporúčania pre implementáciu a potrebné opatrenia pre plnenie protokolu.
5. Konferencia zmluvných strán prijme alebo odporučí potrebné opatrenia.

### **Článok 33**

#### **Hodnotenie účinnosti ustanovení**

1. Zmluvné strany budú pravidelne skúmať a vyhodnocovať účinnosť ustanovení tohto protokolu.
2. Konferencia zmluvných strán slúžiaca ako stretnutie zmluvných strán tohto protokolu môže zvážiť prijatie potrebných dodatkov tohto protokolu, ak to bude potrebné pre dosiahnutie jeho cieľov.
3. Zmluvné strany budú uľahčovať účasť regionálnych a miestnych orgánov a ostatných zainteresovaných na procese podľa odseku 1.

## **KAPITOLA V**

### **ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA**

### **Článok 34**

#### **Väzby medzi Karpatským dohovorom a protokolom**

1. Tento protokol je protokolom ku Karpatskému dohovoru v zmysle jeho článku 2 (3) a všetkých ostatných relevantných článkov Karpatského dohovoru.

### **Článok 35**

#### **Nadobudnutie platnosti, zmeny a odstúpenie od protokolu a riešenie sporov**

1. Na tento protokol sa budú primerane vzťahovať ustanovenia článku 19, článku 20, článku 21 (2) až (4) a článku 22 Karpatského dohovoru o nadobudnutí platnosti, zmenách a odstúpení od tohto protokolu a o riešení sporov.
2. Zmluvnou stranou tohto protokolu sa môže stať len zmluvná strana Karpatského dohovoru.

### **Článok 36**

#### **Výhrady**

1. Voči tomuto protokolu nemôžu byť vznesené žiadne výhrady.

### **Článok 37**

#### **Depozitár**

1. Depozitárom tohto protokolu je vláda Ukrajiny.

## Článok 38 Oznámenia

1. Depozitár v súvislosti s týmto protokolom oznámi každej zo zmluvných strán
  - a. každý podpis,
  - b. uloženie každej ratifikačnej listiny, listiny o prijatí alebo listiny o schválení,
  - c. každý dátum nadobudnutia platnosti,
  - d. každé vyhlásenie vykonané zmluvnou stranou alebo signatárom,
  - e. každé odstúpenie oznámené zmluvnou stranou vrátane dátumu nadobudnutia účinnosti uvedeného odstúpenia.

## Článok 39

### *Podpis*

Tento protokol bude vystavený na podpis u depozitára od..... do .....

Dané v....., ....., v jednom origináli v anglickom jazyku.

Originál tohto protokolu bude uložený u depozitára, ktorý pošle jeho overené kópie všetkým zmluvným stranám.

Na dôkaz toho príslušne na to splnomocnení, podpísali tento protokol.

Za vládu Českej republiky  
Za vládu Maďarskej republiky  
Za vládu Poľskej republiky  
Za vládu Rumunska  
Za vládu Srbska  
Za vládu Slovenskej republiky  
Za vládu Ukrajiny

---

<sup>1</sup> Článok 14 (5): Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že na riadne alebo mimoriadne zasadnutia konferencie prizvú ako pozorovateľov:

(a) ktorýkoľvek iný štát;

(b) ktorúkoľvek štátnu, medzivládnu alebo nevládnú organizáciu, ktorej činnosť sa týka dohovoru.

Podmienky na prizvanie a účasť pozorovateľov budú zakotvené v rokovacom poriadku. Pozorovatelia budú môcť predniesť ľubovoľné informácie alebo správu súvisiacu s cieľmi dohovoru.

<sup>2</sup> Článok 14 (2)(e): Konferencia zmluvných strán môže vytvárať pomocné orgány, vrátane tematickej pracovnej skupiny, potrebné na implementáciu dohovoru, pravidelne kontrolovať správy predložené pomocnými orgánmi a usmerňovať ich činnosť;